

birodalom idegvégződése lettem.” Az életmű foglalata a kötetben, Kovács Vilmos a Fóti temetőben, a Birodalom széthullott...

A sorozat két műfajilag egynemű kötetel indult, most mégis ezek maradtak az ismeretetés végére.

Füzesi Magda Biztató címmel adta közre legújabb verseit. A Beregszászban élő, újságíróként dolgozó Füzesi harmadik kötetével lett érett lírikus. Nem szégyellni érzelmeit megvallani, így minden hátsó szándék nélkül mondható: igazi női lírikus.

Komorabb, szaggatottabb, a versépítésnek egy gondolatibb, intellektuálisabb típusát műveli a Debrecenben élő, s ott tanító *Fodor Géza*. Hosszan „kihordott” kötet az 1992-ben megjelent *Erdőn, mezőn gyertyák* című gyűjtemény. Fodor Géza nemzedékének legtehetségesebb költője (született: 1950), mégis csak most veheti kézbe első kötetét az olvasó. Tegyük hozzá: az *INTERMIX Kiadó* jóvoltából. Ha Fodor Gézának a Kárpáti Kiadóval kellett volna *sorbaállni*, jó pár évbe beletelt volna, amíg az olvasó találkozhat a verseivel.

Elmerengve a kiadó ez évi és jövő évi tervein, elmondhatjuk: micsoda értékes gondolatok, szándékok mentek veszendőbe az elmúlt évtizedek alatt, csak azért, mert az alkotók eleve reménytelennek látták műveik megjelentetését.

BALLA GYULA

Walt Disney és Samu Géza találkozása a(z egykori) gyermekszínházban

Sietősen igyekszem pótolni lemaradásaimat. A gyermekszínház, bocsánat: az Arany János Színház repertoárjáról gyűjtök pótolhatatlanná váló emlékeket. Hiszen egészen váratlanul a kolhoz, a hitetlenség s a pufajka mellé újabb bélyeges jelensége „támadt” a „kommunista pártállamnak”: ez pedig maga a professzionista gyermekszínház! Így minősítik a fővárosi színházak tulajdonosai. Ezen elátkozott mivoltnak köszönhetően a szezon végével bezár (bocsánat: funkciót, profilt vált) az egyetlen ilyen hazai létesítmény a Paulay Ede utcában. (A rossz nyelvek szerint a mintaszerűen felújított épületet megirigyelték a „nagy” színházak, a szó szoros értelmében elirigyelték a gyerekektől.) Mielőtt a végleges kárlistát közreadnánk, nézzük meg hát; mivel lesz szegényebb – megint csak – a gyerekvilág.

Ezúttal a *Szélkötő Kalamonát* láttam a harmadik emeleti Stúdiószínpadon. Illyés Gyula népmesefeldogozását *Litvay Nelli* alkalmazta színpadra, *Vas Zoltán Iván* mv. rendezte *Gömöri V. István* és *Tímár Tamás* segítségével. Telt ház volt, a folyosóról is be kellett hozni a székeket ezen a vasárnapon. A gyerekek – és a szüleik – szeretik a mesét. Nem érte őket csalódás. A *Samu Géza* faág- és parasztszerszám-kompozícióira emlékeztető, igen sikerült, fantáziamozgató díszletezés jelezte térben zajlott a játék, a királylány-szabadító szegénylegény táltos-segítette küzdelme a mitikus, aszály-előidéző természetfölöttiilénnyel. A fordulatok szigorú mesedramaturgia előírásai szerint követték egymást. Palkó, a főhős csillogó tekintetű volt és tántoríthatatlan, a királylány kellőképpen nyafka, de a szerelemben felnőtt feladatához, az öreg királyi pár zsörtölődő, az öreg király olykor mesébe illően butácska, a táltosmén artista ügyességü (paripáról szó sem lehet, hiszen a mesejáték eredeti kiegészítése, hogy szenvedélyes szerelemre lobban Kalamona kancája iránt, de ne vágjunk a dolgok elébe!), Kalamona erős és félelmetes. (Végre valódi küzdelemnek szoríthatott a néző, nem volt „elmismásolva”, agyonkoreografálva, agyonstili-

zálva a párbajjelenet. Tétje volt az összecsapásnak! S a mesebeli segítőtársak is hozták formájukat. Bumfordi kölyökállatok, karakteres úti eligazítók akadtak Palkó utjába.

A gyereknézők vették a lapot, fel sem tűnt nekik, hogy a kedves bocsot, a fura-fázós kismajmot ugyanaz a karakteres mozgású és arcjátékú, tehetséges fiatal színész alakítja, aki a – tagadhatatlanul – bájos királykisasszonyt is, s az öreg király megszemélyesítője öltözik át sasnak, tányértalpú medvének, ördögök öregapjának is. A dramaturgia a biztonság kedvéért szolid elidegenítő effektusokat is bevetett. A színésztrupp keretjében civilként mutatkozik meg a nézők előtt, s gyakran figyelmeztetik kiszólásaikkal publikumukat: a „lélekváltozásban jártas hét csodafigura” játszik előtte – mesét. Az – ismétlem – diszkréten alkalmazott elidegenítő kiszólásokból, jelzésekből a mese új rétege jött létre szemünk láttára a karakterek komolyságukat egyszerre megőrizve s mégis feledtetve olykor „idézőjelbe tették” magukat, már-már egy *Disney*-film módjára csálnak mosolyt, nevetést a néző arcára, nehogy túlzásba vigye az izgalmakat. Ismétlem: kellő mértékkel. (Mily fontos dolog ebben a mértéktartás képessége! Talán ez maga a művészi tehetség!) Lehet pösze a megkötözött szél, ütődött az ördögök királya, didereghet, banánról álmodhat az északi tájra csöppent majmocska, ha a lényeg az marad ami: Palkó csillagszemű és tántoríthatatlan, a királykisasszony szép és szerelmes természetű, s igazi erőpróbára késztet a szélkötőt, gonosz Kalamona.

Samu Géza ihlette mitikus sztyeppe világa, benépesítve magyarított *Disney*-figurákkal! Nem volt idegen a két elem, tehetséges ötvözet jött létre a rendező és a példásan odaadó, egyszerre fegyelmezett és lelkesült színészek munkája nyomán.

Ez a műhely enyészik hát el? Ifjú színészek pályájának oly fontos kezdő állomása: hol játszhat még *Boros Zoltán* csillogó szemű, teli szájjal nevető, cselekvő hőst, hol gyakorolhatja fergeteges játékkultúráját *Aranyos Nikolett*? Hol fogalmazhatja, formálhatja meg pontosra karakterét *Sztarenki Pál* (aki még a félretákol, unalmas és elhibázott *Kőszívű ember fiai*-adaptációban, Richardot alakítva is kivívta a nézőtéri ülésükben nehezen tartható serdülők rokonszenvét is)? Hol valósíthat meg *Puskás Tivadar* sokoldalú színészi lényét? Hol talál magára a fiatal növendék, *Mick Nóra*?

Mert a gyermekszínház pusztulásának nemcsak a gyerekek lesznek vesztesei, hanem a színészek is. A gyermekbarátok aggódó levelére azt írja a főpolgármester, hogy most lesz csak jó világ, hiszen minden színház létrehoz gyermekprodukción. Hiszem, ha látom! S ha látom, akkor *Kassandra*-jóslatom annyi, hogy a színházi élet meg fog feledkezni arról, hogy a gyermekszínház az szakma. Sajátos, mással össze nem téveszthető ága a színház nagy fájának. Lehet, hogy a színházak „nagy” színészei gyermekprodukciókban lépnek majd fel (mindenesetre megnézném azt a „Kossuth-díjas medvét”). Fogják-e tudni, bírni a mesterség azon elemeit, melyeket csak a gyereknézőkkel való folyamatos kontaktusban lehet elsajátítani? Vállalják-e rutinos ripacskodás helyett azt a színpadi kultúrát, amit ezúttal, a *Kalamona* esetében az Arany János Színház „hetesfogata” vállalt, el nem tagadva a tényt, hogy a gyerekek, fiatalok, s elkötelezett színházi prófétáik (*Mezei Éva, Keleti István* s mások) amatőrmozgalmából építettek a hivatásos gyermekszínházak stíluseszközei közé?

Megannyi kérdés.

Ha megkötözik a szelet, lesz-e, aki útrakél, hogy élete kockáztatása árán is kiszabadítsa őt *Kalamona* fogságából??

Illyés Gyula-Litvai Nelli: Szélkötő Kalamona. Mesekomédia két részben. Rendező: Vas Zoltán Iván. Segédrendező: Gömöri V. István, Koreográfia és mozgás: Tímár Tamás mv. Zene: Darvas Ferenc. Díszlet: Werner József mv., Versek: Eörsi István. Jelmez: Csik György. Szereplők: Csujka Imre, Sunderlik Mónika, Aranyos Nikolett, Boros Zoltán, Mick Nóra, Sztarenki Pál.

TRENCSÉNYI LÁSZLÓ